

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA GOD. 100 D. POLUGOD. 50 D
ČETVRTGOD. 25 D. POJEDINI BROJ 2, D

Steiger — riješen

Zagreb, 23. decembra.

U četvrtak, 17. decembra poslije podne pala je presuda porotnika u procesu protiv Steigera, koji je trajao više od dva mjeseca. Osam porotnika glasovalo je za nečužnost, a 4 za krivnju. Presuda je zadovoljila pravdu. Stanislav Steiger, optužen, da je dne 5. septembra 1924. počinio atentat protiv predsjednika Republike Poljske, riješen je svake krivnje. Državni odvjetnik, koji je upotrebljavao kojekakova sredstva i kojekakove argumente da održi optužbu i da dokaže Steigerovu krivnju, nije uložio ništovnu žalbu, pa je Steiger odmah iza presude pušten na slobodu. Izvještaji kažu, da je pučanstvo priredilo ovacije nečužnom mladom čovjeku, kojije bio žrtvom nesavjesnog spletkarstva lavovske policije i hajke poljskih službenih i privatnih antisemita. Ovdje se nakraju nije radilo o jednom čovjeku, nego o dubljim i širim momentima. Već je početak policijske istrage naznačivao da tragovi atentata vode k nezadovoljnoj buntovnoj narodnoj manjini Ukrajinaca, ali je lavovskoj policiji više konveniralo da pokaže, da ona ima u rukama krivca, pa makar stvarno i fiktivnoga, da dokaže svoju sposobnost, a u drugu ruku, da se zataška buntovnost ukrajinske narodne manjine. A k tome je Steiger i Židov. Taj argument podrazio je jače subjektivnost posvemašnjih antisemita lavovske policije. A antisemitsko more uzbijalo se u Poljskoj još jače, da joj hajkom svojom i perfidnom besavjesnošću još više okrnji ugled u kulturnom svijetu. Ovi se antisemite grade najčišćim patrijotama poljskim, a ne vode u svom postupku nikakova računa o tome, koliko koriste i koliko štete svojoj domovini. U procesu, koji se više od osam nedjelja vodio pred porotnim sudištem u Lavovu, vidjelo se, da su sva objektivna lica, koja su imala uvid u početak i tečaj istrage, bila na čistu o tome, da sumnjičenje Steigera počiva na labavim nogama i da je Steigerova nečužnost posvema vjerojatna. Čitava je stvar u glavnom bazirala na izjavama jedne plesačice, a koje se nijesu ustovijek slagale. Na policiji se još i iskripljavali zapisnici sa preslušavanja okrivljenika i na koncu se golema optužnica državnoga odvjetnika hvatala babjih pričama.

Od 5. septembra 1924. nalazio se Steiger u zatvoru. Najprije je stavljen pred prijeki sud, gdje ga je tek glas jednoga suca spasio od smrti. Isprela se golema spletkarstva puna naivnih i perfidnih kombinacija i mlad život malo da nije stradao mučen postupkom, koji je bazirao na laži. Na koncu su se potvrdile sumnje, da je korijen atentata kod Ukrajinaca. Steigerova afera poljskoga pravosuđa prenesena je u inozemstvo nesamo štampom nego i događajima, kakav je na pr. interpelacija poslanika Badta u pruskom saboru o prijavi Ukrajinca Olšanskoga vlastima u Beuthenu, da je počinio atentat u Lavovu. Potkraj novembra potvrdio je Olšanski zaprišegnut berlinskoj policiji svoje izjave i potanko ocrtao sam atentat, kako je spremljen, kako je izvršen i što je nakon atentata bilo. Iskazi nekih svjedoka u procesu, potvrdili su mnoge navode Olšanskoga, pa je svakom moralo biti jasno da je Olšanski atentator.

Steigerov slučaj nazvan je drugom dreifusijadom. Ali u Francuskoj je objektivni duh samih Francuza predvodio borbu za pravednost, istaknuti Francuzi bili su na čelu akcije, koja je raskrinkala lukavi zločin. A u Poljskoj, zemlji bijesnoga antisemitizma, nutarnje i političke razro-

Kolonizacija drž. zemljišta u Palestini

Debata u engleskoj Donjoj Kući.

Nakon odluke Saveza Naroda o magjarskom „numerus claususu“.

Keren Hajesod u novembru.

NEOBRAĐENA ZEMLJIŠTA U PALESTINI.

London, 15. decembra. (ITA) Član engleskoga parlamenta, Col. lieut. J. M. Kenworthy upitao je u Donjoj kući ministra za kolonije, koliko je kolonizatornoga zemljišta, otkada imade britanska vlada mandat nad Palestinom, dosada dodijeljeno židovskim naseljenicima u Palestini i koliko zemljišta oni obraduju; koji su nadalje koraci poduzeti, da za nove useljenike, koji hoće da se posvete zemljoradnji, bude podjednoga zemljišta.

Državni podsekretar za kolonije, Ormsby Gore odgovorio je: U nedavno objelodanjenom izvještaju o upravi Palestine u godinama 1920. do 1925. saopćio je prijašnji Vrhovni Komesar, da židovska privatnici i židovske korporacije imadu sada u Palestini 319 četvornih milja zemljišta; prije rata imali su Židovi u Palestini svega 177 četvornih milja. Palestinska vlada bavi se sada uvodjenjem novoga sistema za registraciju zemljišta. Sve dok ta nova uredba ne će biti provedena, moći će se veoma malene površine državnog zemljišta podijeliti.

Kenworthy pitao je dalje, da li Mr. Ormsby Gore zaista drži, da nema državnoga zemljišta, koje bi se moglo da daje podjednako kolonistima zbog što bržeg i gušćeg naseljavanja. Mr. Ormsby Gore odgovorio je, da ima zemljišta u državnom posjedu, ali će se ta zemljišta moći dati žiteljima u kolonizacijske svrhe tek onda, kad bude dokraja uveden novi sistem registracije i kad budu ispitane sve mogućnosti potraživanja u vezi sa posjednicem tih državnih zemljišta.

Član Donje kuće J. H. Thomas, koji je u vladi Mac Donald-a bio ministar za kolonije, upitao je: Drže li gospoda, da kod podjele državnoga zemljišta ne valja da budu Židovi protežirani pred Arapima, drugim riječima, da se u ovom slučaju imade prema svima jednako postupati?

Colonel Wedgwood, jedan od najuglednijih članova Radničke Stranke, upitao je: Posjeduju li u Palestini privatne osobe neobrađena zemljišta, i koje korake hoće vlada da poduzme, da ovakovo nekultivirano zemljište bude kolonizirano?

Mr. Ormsby Gore odgovorio je: Što se tiče pitanja g. Thomas-a može se odgovoriti, da su državna zemljišta, koja su se dosada podijelila, dobili samo Arapi. Nema sumnje, da u Palestini imade mnogo zemljišta, koje nije ni u čijem posjedu i koje se ne obraduje, a koje će se, nakon što se provedu potrebna istraživanja, predati obim narodima, koji nastavaju Palestinu, u svrhu kolonizacije.

vanosti bili su Židovi prepušteni sami sebi izuzevši nekoliko uglednih nežidovskih odvjetnika, koji su preuzeli obranu okrivljenoga. Onih osam porotnika, što su glasovali, protiv ostalih 4, za nečužnost Steigera, skinulo je ljađu sa poljskoga pravosuđa. I sad je završena jedna senzacija, koja je i opet išla na račun židovstva, senzacija u sre-

BOARD OF DEPUTIES I ODLUKA SAV. NARODA O »NUMERUS CLAUSUSU«.

London, 14. decembra. (ITA) Pod predsjedanjem lorda James Rothschilda održala se sjednica Jewish Board of Deputies-a (Vijeće predstavnika engleskih Židova). Nakon što je raspravljena akcija člana Donje Kuće Finburgh-a protiv ministra unutrašnjih posala Joynson Hicks-a i pitanja oteščavanja inostranim useljenim Židovima, da steknu britansko državljanstvo referirao je Mr. d'Avigdor Goldsmid o stanju pitanja numerus claususa u Ženevi. Pročitao je brzojavku Lucien Wolfa o odluci Vijeća Lige Naroda u stvari numerus claususa. Mr. d'Avigdor Goldsmid izjavio je, da će Joint Foreign Committee (Izvanš pripomoćni komite britanskih Židova) u slučaju, da ugarska vlada ne bi u skoroj dubučnosti promijenila zakon o numerus claususu, prema želji Vijeća Lige Naroda, opet to pitanje staviti na diskusiju.

Mr. N. Lazarus izrazio je želju, da Joint Foreign Committee sa više energije tretira pitanje progona Židova u Rumunjskoj. Činjenica, da je sud riješio Morarescu-a, koji je ubijao čitave mase i ispadi protiv židovskih studenata na dan jubileja borbe za numerus clausus jesu simptomi, koji se protive izjavama ministra Duke Joint Foreign Committee-u o apsolutnoj slobodi vjere i pravnoj jednakosti u Rumunjskoj.

PRIMICI KEREN HAJESODA U NOVEMBRU.

Glavni Ured Keren Hajesoda saopćuje, da je u mjesecu novembru ušlo u gotovom novcu svega L 32.984. Udružene Države dale su od toga L 19.378, Poljska L 4018, Južna Afrika L 2500, Rumunjska 1582, Njemačka L 1429. Doprinos od 400—1000 funti dale su Bugarska, Čehoslovačka, Holandija i Palestina.

Svota od 32.384 funti zaostaje veoma) sa iznosom, koji bi trebalo svakoga mjeseca namaknuti, da se provedu radovi, koji su predviđeni u budžetu, prihvaćenom na kongresu u Beču. Tek je malen broj zemalja udovoljilo svojoj dužnosti. Ostale zemlje nijesu doprinijele ništa ili su doprinijele premalo. U popisu zemalja, koje su u novembru doznačile svoje doprinose, nema Kanada i zemalja Južne Amerike, vanredno bogatih krajeva, koji bi uz jaču agitaciju mogli mnogo da dadu. Radni plan palestinske izgradnje, zaključen na kongresu u Beču, traži velike svote novaca, koje se mogu namaknuti. Potreban je jači napon snaga u svim zemljama, jer palestinska izgradnja, koja se u prvom redu vrši novcem Keren Hajesoda, ne smije da sustane u svom razvitku, koji u posljednje vrijeme kroči odličnim tempom.

dištu koje je bio nečužni mlad život, a koja je ciljala na sve židovstvo u Poljskoj. I kao što se uvijek na koncu dešava, dogodilo se i ovdje: istina je pobijedila, a s njenom pobjedom izlazi okrivljeni Židov čista obraza, ali s biljegom mučeništva patničkog galutskog židovstva.

K zakonskoj organizaciji jevrejske vjeroispovjesti

NOVI PRIJEDLOG ZAKONA O ORGANIZACIJI JEVREJSKE VJEROISPOVJESTI U KRALJEVINI SHS.

Ovaj, po izvršnom odboru Saveza Jevrejskih Vjeroispovjednih Općina u Kraljevini SHS izradjeni, prijedlog zakona, ma da i njemu ima nekih opravdanih zamjerki, pokazuje prema ranijim prijedlozima znatan napredak, te nema sumnje, da će uz saradnju naših općina u državi doći do tako izradjenog prijedloga zakona, koji će zadovoljiti sve opravdane interese i države i vjeroispovjednih općina.

I ako se budu neke ustanove iz pred. elimirale, neke u prijedlog uvrstile, ostat će netaknut princip, na kojemu je predloženi zakon sazdan, naime:

1. autonomija općine.
2. jedne općine na jednom području.
3. jednog centralnog predstavništva.

U 30 članova, a 7 odjeljaka obrađuje prijedlog ustanove o

opštim odredbama, vjeroispovjednim općinama i njihovom centralnom predstavništvu, imovini, prihodima i rashodima židovskih vjeroispovjednih općina, vjersko-samoupravnim i duhovnim predstavnicima i službenicima, braku Jevreja,

o vjerskoj nastavi i teološkoj školi.

Sedmi odjeljak sadržaje razne odredbe, koje nisu mogle ući ni u jedan drugi.

Iz prikaza sadržaja novooga zakonskooga prijedloga vidimo, da se prijedlog ne ograničuje lih na zakonsko uređenje židovskih vjeroispovjednih općina.

Predmetni opseg zakonskooga prijedloga mnogo je širi.

Da li je kumuliranje ovih uređenja u jednom zakonu umjesno ili nije, o tome ovdje zasada ne ćemo da govorimo.

I ako nam je svrha, da donesemo tek sumaran prikaz prijedloga bez ikakove detaljnije kritike, ne možemo mimoći sadržaj člana 30., po kojemu se Ministarstvo Vera ovlašćuje, da u sporazumu sa Savezom Vjeroispovjednih Općina propiše statut za jevrejsku vjeroispovjest.

Statut za vjeroispovjest?

To je pognješno, ima jamačno biti za unutrašnje uređenje vjeroispovjednih općina.

No zar za to treba ministarskog statuta, ako postoji zakon, koji uređuje vjeroispovjedne općine, odnosno daje bitne elemente za to uređenje, prepuštajući pojedinosti općinskom statutu, biva pravilima vjeroispovjedne općine?!

Možda je raspravljani prijedlog baš zbog čl. 30. izostavio neka naredjenja, koja bi bila nužna u regulisanju odnosa vjeroispovjedne općine. No budu li se ta naredjenja naknadno uvrstila u projekat zakona, otpast će po sebi čl. 30. za koji držimo da nije umjestan.

★

Po prijedlogu samo je jedna zakonska organizacija u židovskim vjeroispovjednim stvarima, a to je vjeroispovjedna općina, kao posve samostalno i nezavisno samoupravno tijelo.

Sve općine zajedno obrazuju pak Savez židovskih vjeroispovjednih općina, koji biva centralni organ i predstavnik sviju židovskih vjeroispovjednih općina u državi.

Logično tome dužnost je tomu Savezu, da posreduje u službenom saobraćaju između centralnih državnih vlasti i pojedinih općina i daje mišljenja o svim zakonskim projektima, naredbama i odredbama, koliko se odnose na vjeroispovjedne općine.

Vjeroispovjedne općine, kojima je po čl. 5. zadatak, da se brinu za sve vrste potrebe svojih članova, a kao samoupravna tijela, imaju pravo prema svojim u budžetu ustanovljenim potrebama, razrezati vjerski porez i prirez.

Dužnost plaćanja toga poreza regulisana je, kako je to uređeno u zagrebačkoj općini temeljem njenih pravila.

O ostalim ustanovama ne treba za sada, da se govori. Neke odgovaraju propisima, koje su po zakonu od 7. februara na snazi, a neke su posljedica načela, na kojima je prijedlog sazdan.

Kako čujemo sastat će se tečajem januara 1926. odbor Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina

na sjednicu, da konačno redigira predlog zakona.

Pouzđano se nadamo, da odbor od načela autonomije, jedinstvenosti općine i zakonskog statuiranja Saveza ne će odstupiti i da će donijeti osnovu zak., koji će biti na čast autorima, a na korist čitavoga židovstva u našoj državi.

Cijonizam u Rumunjskoj

Naš nam pariški E. G.-dopisnik šalje u prijevodu ovaj članak, koji je naročito pisao za »Židov« jedan uvaženi cijon. radnik iz Rumunjske, koji se sada nalazi na studijama u Parizu.

Što Rumunjska danas imade vidnu ulogu u povijesti savremenog židovstva, te u renesansnom pokretu, imademo pripisati novoj podjeli Srednje Evrope. Rumunjska sastojala se je prije rata iz trećine današnjeg obujma. U Regatu (stara kraljevina) bilo je 200.000 Židova, dočim danas dosiže broj židovskih stanovnika Rumunjske 1 milijun. Najveći dio židovskog pučanstva pripojen je dakle tek pred 7 godina. Židovi, sakupljeni iz četiri države još nisu imali dovoljno vremena, da se međusobno upoznaju, da zajednički stvore nešto, nešto vrijedno.

»Zar vremena?«, pitaju optimisti. »Ta mi smo djeca iste rase, mi smo jedno u našoj vjeri, u našoj prošlosti i porijeklu!...« Drugi niječu zajedničku kulturu i povijest prošlosti, a treći opet ne će da čuju ni o zajedničkoj budućnosti, a ni o zajedničkoj sudbini židovstva. U teoriji mi smo jedinstveni, a u zbilji mi smo odijeljeni židovima, koje su nam postavile razne kulturne sredine, u kojima smo odrasli. Za ovaj problem eklatantan nam je primjer današnja Rumunjska. Iz četiri zemlje: Magjarske, Austrije (Bukovina), Rusije (Besarabija) i Stare Rumunjske sakupiše se četiri sloja pučanstva u jednoj zemlji, u Velikoj Rumunjskoj. Svaki od njih toliko je različan, da ih moram napose opisivati.

★

U Staroj Rumunjskoj su se Židovi emancipovali tek koncem svjetskoga rata. Prije tog vremena bijaše njihov život: život poznatog galutskog tipa. Tora ih je vodila, njeno svjetlo bijaše im nada u ljepšu budućnost. No ne ostadoše dugo u apstrakcijama, nego započese i praktičan rad u Palestini, čija je posljedica osnutak Roš-Pine (1882.) između Safeda i Jordana. Rumunjski Židovi su njeni osnivači, a uz pomoć baruna Rotschilda postala je Roš-Pina vrlo zdrava kolonija.

Započe i nova era, kadno Židovi uzeše sami u ruke vodstvo svoje sudbine i u političkom pogledu osnutkom »Unionea Evreilor Paumanterie« (Unija Židova starosjedilaca). Unija obuhvatila je uskoro sve slojeve Židova. Premda ne bijaše cilj unije isprva izrazito asimilatorski, ipak je doskora postala heroldom rumunjske asimilacije. Strogo ortodoksno židovstvo, koje je predstavljalo veliki broj, nije se dalo privesti k asimilatorskim tendencama, nego je naginjalo nacionalnom idealu. Politički ostalo je židovstvo daleko od cijonizma, no u materijalnom pogledu nije bilo škrtu. U doprinosima, što su sakupljeni u Rumunjskoj za KKL i KH, dala je više od polovice stara kraljevina.

Tako stari... Mladež bila je privučena nacionalnoj misli i nije bila doduše sistematski odgajana, ali neprestano je napredovala. Okupljena u sportskim i gombalačkim udruženjima držala je pred očima cilj tjelesne regeneracije. Akademski omladina uredila si je samoodgojna udruženja, a raširenje cijonske misli ima se uvelike pripisati njihovoj propagandnoj djelatnosti u njenom mjesečniku »Hasmonea«. U najnovije se vrijeme javljaju grupe Hašomer-Hacaira, o čijoj biti i ulozi govorim kasnije. Cijonistička federacija izdaje tjednik »Neamne Evresc« (Židovski narod).

★

Besarabija pripadala je prije svjetskog rata Rusiji. Šta su ovdje Židovi, naročito u Kišinjevu pretrpjeli, svima nam je poznato. Kad čujemo govoriti o pogromima, odmah mislimo na one mnoge tisuće nesretnika, koji su ondje poubijani. Za ruskog režima nijesu imali nikakvih javnih prava, ali življahu jakim unutarnjim životom. Iz davnine življahu u omarnoj atmosferi misticizma, koji im je dala kabala, i mesijanizma,

koji je hranio generacije. Što veće bijahu patnje, to veći bijaše njihov optimizam i nada u bolju budućnost.

Poznata je pojava, da misticizam (govorim o židovskom misticizmu, po kojem je čovjek emanacija božija, pa postoji stalna veza između čovjeka i Boga) vodi konkretnom nacionalnom osjećaju. Tako se je desilo i ovdje. Nutarnja, teoretska egzistencija Židova u Besarabiji prelazi u svijestan nacionalni bitak. Za novog režima otvoreno je bezbroj židovskih škola. Hebrejski jezik veoma se njeguje. Pred godišu dana oduzeta je mogućnost razvitka ovim školama, jer novi ustav ne priznaje prava javnosti školama narodnih manjina.

Pučanstvo Besarabije je većinom seljačko i trgovačko. Prvo je siromašno i ne može materijalno mnogo da učini. Tim veća je čežnja za Palestinom. Gotovo svi su okupljeni u narodnim federacijama, plaćaju šekel a alija je proporcionalno isto tako jaka kao i u Poljskoj.

Mladež prima idealnu nacionalnu odgoju. Materinski jezik novijih naraštajeva je hebrejski, a kulturno se djelovanje očituje u brojnim časopisima. Sistematsko organizovanje Hašomer Hacaira tek se u novije doba javlja.

★

Bukovina je pripojena od zemalja bivše carevinske Austrije. Kao austrijski Židovi već dugo vremena bijahu emancipovani i življahu pod povoljnim uslovima, što imade kao posljedicu materijalno blagostanje. Odavna organizovani i vodjeni cijonistički vaspitanim vodjama, zauzeli su najjače mjesto u rumunjskom cijonizmu. Novaca davaju rado i bore se paralelno i za svoja politička prava i za Palestinu. Hebrejska štampa, što stoji na visokom nivou, te gimnazija u Černovicama, daju pokretu vanredno odgojene mlade ljude sa prvorazrednom odgojom.

Mladež bukovinska je najjača i najsvijesnija možda na svijetu; živi uvijek intenzivno u palestinskoj misli. Najekstremnija mladež cijonističkog pokreta nalazi se ovdje. Rekao bih, da je rekolucionarna.

Jedan se novi potez ovdje opaža. Dok u Staroj Rumunjskoj i Besarabiji sudjeluju u pokretu samo mladići, ovdje ima isto toliko djevojkica koliko i mladića. Koedukacija je savršeno provedena naročito u redovima Hašomer Hacaira. Ovako kako je ovdje provedena, pretjerana je i držim, da vodi k anomalijama.

Najjača omladinska organizacija je Hašomer Hacair. Pokret doveden je iz Poljske i zadobio je mnogo reakcionarniji karakter. Šomrim dobivaju hebrejsku i jaku kulturnu odgoju, a disciplina igra sponrednu ulogu. Gotovo bih rekao da su to guerille-grupe; jake, gotovo fanatične u svojim uvjerenjima, ali nesigurne u svojim teorijama i problemima odgoje. Njihova škola je priprava za Palestinu. Halučka škola Bukovine je najjača.

Vodja cijonizma u Bukovini je dr. Majer Ebner, urednik lista »Ostjüdische Zeitung«. Jaka ličnost, vrlo naobražen čovjek, koji će pokretu još mnogo toga dati.

★

Transilvanija i Banat pripadahu Magjarskoj i bijahu najbliže zapadu. Magjarski Židovi življahu odavna u nekoj asimilaciji, ali budući je religiozni dio došao pod sasma druge prilike, nestalo je ubrzo te magjarsko-asimilatorske tendencije. Kultura, u kojoj su odrasli, bila je duboko u njihovom biću i nije mogla lako nestati. Nacionalna tendencija počela se je jasno zapažati. Stari, kao uopće svi religiozni elementi, bojahu se cijonizma, ali budućnost pokreta je osigurana: 90% mladeži je cijonističko i vrlo jako organizirano.

Prvi oblik omladinske korporacije bio je »Hašomer« (ne »Hašomer Hacair!«). U strogoj vojničkoj disciplini sretno povezana kulturna i tjelesna odgoja učinila je ovaj pokret bazom cijonizma u Transilvaniji. U Kluj (glavnom gradu Transilvanije) započelo je radom 13 mladih ljudi, a danas nema većeg mjesta bez grupe. I djevojke su organizirane, ali u posebnim grupama. Odgoja je idealna, a polaže se važnost na samostalnost i neodvisnost.

»Barisia«-grupe su burševske, ali ne u njemačkom smislu. Njihov rad je kulturni, a protivno od Šomera bavi se i politikom. Ima ih u svemu 33 grupa u raznim mjestima.

Djevojačka udruženja su »Aviva«-grupe i slične su »Barisiji«. Uloge posljednjih dviju grupa su znatne. One su vodiči šekelske propagande, rada za KKL i KH.

U posljednje vrijeme osnovan je »Ceire-Mizrahi«, koji obuhvaća religioznu cionističku omladinu. Sva tri saveza (Aviva, Barisija, Ceire) povezana su u »A. B. C.-kartel«.

Možemo slobodno ustvrditi, da je između pripojenih zemalja cionizam najjači u Transilvaniji, što je nevjerojatno radi toga, jer su Židovi ovdje općenito uzevši bili vrlo udaljeni od hebrejskog duha. Razvitak cionizma i ovdje je djelo omladine. — Ljudi nisu bogati. Ima krajeva, kao Marmaroš, gdje žive u velikoj bijedi, ali ipak sudjeluju dovoljno u radu za KKL i KH.

Pokret potpomažu novine: »Uj Kelet« (Novo Vrijeme, izlazi dnevno u Kluju), »Noar« i »Šomer«, omladinske revije.

Najvažniji faktat posljednjeg doba jest taj, da su transilvanski Židovi počeli graditi koloniju u Palestini, u blizini primorskog grada Ako pod imenom »Cur Šalom«. Dr. Hajim Weissburg je čovjek, koji je »Cur-Šalom«-akciju započeo i bio do posljednjih mjeseci vodja cionizma u Transilvaniji. Da okruni svoj rad, odselio se je sam nedavno u Palestinu.

Misao regeneracije stvorila je u Transilvaniji tri židovske gimnazije, koje imaju mogućnosti (od vlade dobrobrano reducirane), da dadu pretu svježinu, odgajajući nove naraštajeve.

*

Palestinska misao poznata je i razvijena u cijeloj Rumunjskoj. Još imade mnogo sanaka i nijansa unutar cionizma. To doduše nije najgora, jer raznolikost ideja i borba znaci su života. A to nam je dugo manjkalo: neograničen život. Hoće li Židovi Rumunjske ovu besgraničnost smanjenu zakonima i antisemitizmom iskoristiti i sačiniti jedinstveni front, onda je kontinuiranost pokreta sve do posljednjeg iseljenja osigurana.

U Parisu, decembra 1925.

Ben Amo.

Lord Plumer posjetio jerusalimsku hebrejsku univerzu.

Vrhovni Komesar, lord Plumer posjetio je hebrejsku univerzu u Jerusolimu, te je tom prilikom izrazio svoje zadovoljstvo o primljenim dojmovima. I djelo židovske izgradnje u zemlji pohvalio je lord Plumer.

(Ziko).

IZ JUGOSLAVIJE

NA KRAJU GODIŠTA.

U ovom brojem završava se 9. godišta »Židova«. Pozivaju se svi oni, koji nisu uplatili zaostalu pretplatu, da je bezodvlačno doznače čekovnom uplatom, a svi se ciji pretplatnici umoljavaju da štapije nove pretplatu za narednu godinu.

Upotrebljavamo cij. čitatelje na poziv za pretplaćivanje »Židova«, priložen ovom broju, a naravno na nagrade, koje uprava »Židova« daje našim prikupljačima novih pretplatnika.

Uredništvo i uprava »Židova«.

LIČAN PRIMJER BOGOŠTOVNE OPĆINE U KARLOVCU.

Bogoštovna općina u Karlovcu, na čelu koje stoji ugledni karlovački građanin g. dr. Vatroslav Feiner i koja nema cionističko vodstvo, povelila je akciju, kojom je postala uzorom kako bogoštovne općine treba da shvaćaju značaj palestinske obnove i dužnosti općine prema njoj.

Pred kratko vrijeme razaslalo je predstojništvo karlovačke bogoštovne općine svakom svom članu okružnicu, kojom ga poziva, da se obveže na stalno doprinosanje Narodnom Fondu. Uvodno se u cirkularu govori o prastarost vjeri, da su Židovi dužni davati za »Svetu Zemlju naših pradjedova, za zemlju naše slave i naših čeznuća«. Ni Židovi Karlovca ne smiju da zanemare tu dužnost, to više, što se danas više ne daje milostinja za pobožne starce, koji mole uz ruševine jerusalimske, nego se daje, »da se ruševine u zemlji naših djedova opet izgrade, da se na prastarom tlu naše djedovine opet uskrisi dom židovskoga naroda i osnuje kolijevka za novo pokoljenje, koje će na svom djedovskom zemljištu živjeti kao narod u potpunom smislu, što nam izvan naše narodne domaje nije moguće, niti će ikada biti moguće«. Zasluga je Cionističke Organizacije, da Židovi mogu u Palestini izgraditi novu narodnu domaju, a »dužnost je svakog dobrog Židova, da po svojoj mogućnosti pomaže svom narodu kod osvajanja njegove djedovine. Svaki Židov, bio on kojega god naziranja na probleme židovstva, samo ako hoće da nosi častni pridjevak dobroga Židova, dužan je, da svojski pripomožne u radu za Židovsku Palestinu, da obilno pridonese ogromnim troškovima, što ih iziskuje rad za Svetu Zemlju«. Deklaracije i odluke ciji. kongresa u Beču

omogućuju i onim dobrim Židovima, koji nisu cionisti i nisu organizirani u Cionističkoj Organizaciji, da i oni učestvuju u radu za Palestinu i da »stanu uz bok svojoj cionističkoj braći, da se zajedničkim silama polučio najuzvišen cilj, što ga je pokret Cijona stavio na svoj stijeg...«

Izgradnja Palestine traži golema sredstva, a ne samo sveta dužnost nego i »jasna moralna korist svih pripadnika židovstva nalaže, da se ne smalaksa na pol puta nego da se svim silama nastoji izvršiti djelo nikad još nevidjeno u historiji čovječanstva...«. Zbog toga predstojništvo karlovačke općine, koja je uvijek bila iznad partajskih borbi i bila uzdignuta iznad političkih stranačkih tendencija, a uvijek nastojala, da bude svojim pripadnicima u granicama zakona slobodno poprište svih plemenitih podviga židovskoga vjerskog i narodnog života — »pozivlje sve članove da se bez razlike na svoje opredjeljenje napram pitanjima židovstva uhvate u jedno kolo i tako dadu kao prva općina u Jugoslaviji ostalim židovskim općinama primjer sloge i bratstva kod postizavanja općenitog i zajedničkog cilja svih Židova oko izgradnje židovske nacionalne domaje u Palestini«.

Na kraju cirkulara poziva se detaljnije na dobrotvornu obavezu davanja stalnih doprinosa za Židovski Narodni Fond, pa se upozorava na tačno vršenje obveze. Izabran je unutar općine naročiti odbor, koji ima da upravlja svim poslovima ove akcije.

Cirkular završava, da će uprava općine »biti sretna i ponosna budu li si njeni pripadnici osvjetlali ovom prilikom lice i uspjeli da ovim pokretom utvrde dobar glas naše općine kao složne i nerastrovane židovske zajednice«.

*

Rezultat ove nadasve hvalevrijedne akcije, koja proizlazi iz korektnog i čistog gledanja na pitanje pal. izgradnje, uroditi će jamačno odličnim plodom. Predstojništvo karlovačke općine nije cionističko, pa je njegov akt to više vrijedan što jasno pokazuje, kako se i bez cionizma treba da saradjuje u radu oko izgradnje nacionalne domaje u Palestini.

Pozdravljamo iskreno ovaj čin predstojništva karlovačke općine i čestitamo joj, što je jasno ukazala ostalim našim općinama, kojim putem treba da se ide i kako da te općine i bez deklariranoga i nedeklariranoga cionizma već zbog pozitivnog stajališta prema židovstvu moraju da saradjuju u najvažnijem današnjem djelovanju židovstva, u izgradnji Palestine.

Nešto o Židovima u Švedskoj.

Jedan naš prijatelj boravio je ovoga ljeta u Švedskoj pa nam šalje ove retke, koji će sigurno zanimati naše čitaoce.

Za vrijeme svoga boravka u Švedskoj u augustu ove godine interesirao sam se za prilike Židova u Švedskoj, pa hoću da priopćim, što sam tamo doznao.

Naseljivanje Židova u Švedsku počelo je prije 150 godina. Gustav III., kralj švedski, izdao je bio god. 1775 ukaz, kojim je Židovima dopušteno bilo useljivanje, no provedeno je zapravo tek g. 1870. Prvi useljenik zvao se je Aron Isaak, a bijaše po zanimanju pečatar iz Brandenburga u Njemačkoj. U jednoj znamenitoj knjižici napisao je on na židovskom jeziku svoju vanredno pustolovnu i mučnu seobu. Ovu je knjižicu izdalo »Židovsko literarno društvo u Stockholmu«, a u njemačkom prijevodu. Ukupni broj Židova u Švedskoj cijeni se sada na 10.000. Većina ih živi u gradovima Stockholmu, Göteborgu i Malmo, a osim toga imade još i nekoliko manjih općina. Seoba Židova u Švedsku bila je najveća poslije pogroma oko 1880. i prije 20 godina, poslije čuvenog kišenjevskog pogroma. Od onih koji su se doselili za vrijeme svjetskog rata samo ih je malo ostalo u zemlji. Židovi urodjenici posve su asimilirani u jeziku, kulturi i običajima, a taj proces bio im je olakšan i omogućen, jer se u Švedskoj nije javljao antisemitizam. U tom pogledu možemo Švedsku nazvati Eldoradom. Ovaj asimilacioni proces dolazi do izražaja u čestim brakovima između Židova i kršćana, pri čemu se počesto dešava, da se djeca ovakog braka odgajaju u židovskoj vjeri. Religioznost švedskih Židova je liberalna u tome, pa na pr. kod službe božje uz hebrejski jezik igra veliku ulogu i

švedski. Tako sam čuo u hramu u Stockholmu rabina recitirati haftoru na švedskom jeziku. Dospeljenici su većinom zadržali svoj ritus, te obdržavaju službu božju u privatnim sinagogama. No ni ovaj se konzervativizam ne održava dulje od jedne generacije, budući da se djeca ovih roditelja već pridružuju pravcu švedskih Židova.

Na ovom se, u židovskom pogledu potpuno kamenitom tlu, ipak pokušalo oživjeti židovstvo. I ovaj je rad urodio vidljivim uspjesima.

Vrijedno je spomenuti da taj pokušaj nije uslijedio sa strane sinagože, nego je došao sa područja literature; a to je posve logično i vrijedi i za druge slične zemlje, jer treba dohvatiti baš one, koji stoje izvan sinagože. Tako su zadnjih deset godina inicijativom Stockholmskog rabina dra. M. Ehrenpreisa, bila po prviput izdana djela židovske literature na švedskom jeziku, koja su svakom pružala mogućnost, da se stvori opširno znanje o židovstvu i njegovoj kulturi. Ove knjige koje služe kao izvor za studij židovstva naišle su ne samo kod Židova nego i u nežidovskim krugovima na osobitu simpatiju i odobravanje. Od ovih do sada izašlih knjiga hoću spomenuti nekoje: ponajprije je tu velika knjiga »Judarna«, koja sadrži jasan pregled židovske literature, svaki dio obradio je po koji znameniti stručnjak. Od suradnika ove knjige spominjem Dubnova, Maksa Braudea, Martin Bubera, Bernfelda, Ehrenpreisa itd; knjiga ima i ilustracija, a izašla je g. 1920. u Stockholmu.

»Židovsko literarno društvo u Stockholmu« izdalo je među ostalim: »Novu hebrejsku liriku« u švedskom prevodu dra. Ehrenpreisa, i R. Josephsona; zatim »Izraelska sadašnjost i budućnost« izabrane eseje savremenih pisaca o problemima židovstva. Ova knjiga sadrži radove Lazarusa, Ahad Haama,

Herzla, Nordaua, Birnbauma itd. Zatim knjiga prof. Ellbogena »Povijest Židova od propasti države pa do danas«, i jedan svezak novela novohebrejskih pisaca. Osim toga više knjiga za vjeronauk u višim školama.

Veliku ulogu u ovim radovima igra židovski omladinski pokret u Skandinaviji, organiziran u savez, koji obdržuje svake godine svoj kongres, a izdaje mjesečnik »Israelit« u Stockholmu. Stvarni rad ovog saveza sastoji se u znanstvenim literarnim predavanjima. Uopće se mladež mnogo zanima za židovstvo i veoma simpatizira sa izgradnjom Palestine.

Socijalni položaj Židova u Švedskoj je odličan a i ekonomski se položaj može označiti kao vrlo povoljan.

Židovi veoma živo učestvuju u svim granama javnog i kulturnog života u zemlji, te se srazmjerno prema svome broju znatno ističu. Tako je Havertin, jedan od znamenitih pjesnika novošvedske literature, Josephson znamenit kao slikar i pjesnik, pokojni prof. Warburg i njegov nasljednik Lamm, profesori povijesti i literature na univerzi u Stockholmu. Dr. Karl David profesor, znamenit ginekolog na univerzi u Upsali. H. Lamm zauzima časno mjesto potpredsjednika I. komore (senata). Primjećujem, da u Švedskoj u odsutnosti kralja vrši suverena prava predsjednik odnosno potpredsjednik komore.

Kao činovnici zauzimaju visoka mjesta u državnoj službi, a veliki dio vrši slobodna zvanja.

Za vjersku naobrazbu postoji dobro organizirana škola za vjeronauk u Stockholmu, koja obuhvaća mladež od 8—18 god. te broji sada oko 400 učenika.

Provodi se asimilatorski običaj da se u 16. god. konfirmiraju dječaci kao i djevojke!

Donji Miholjac.

H. Liebling.

IZVANREDNI KONGRES SAVEZA JEVREJSKIH VIŠOKOLACA KRALJEVINE SHS, U ZAGREBU

Dne 6. decembra o. g. zasijedao je u vijećnici zagrebačke bogošt. općine, izvanredni kongres Saveza Jevrejskih Višokolaca, sazvan u glavnom radi likvidacije zajedničke ljetne sabirne akcije žid. akad. potpornih društava, (bečkog i zagrebačkog), radi konačnoga odredjenja pravca rada i eventualne promjene pravila, te radi izbora definitivne egzekutive mjesto dosadašnje privremene. Na kongresu bila su zastupana od saveznih društava: Žid. Akad. Potporno Društvo u Zagrebu, Potporno Društvo Jevr. Akad. iz Jugoslavije u Beču, te Židovsko Narodno Akademsko Društvo »Judeja«, Zagreb. — i »Bar-Giora« u Beču.

Predsjednik M. Schweiger otvorio je kongres u pol 10 sati prije podne pozdraviv delegate i prikazao ukratko aktuelne probleme Saveza, Poslali su pozdravni brzojavi Svjetskom Savezu Jevrejskih Studenata, te začasnom predsjedniku dr. Josipu Wesselu. — Nakon toga održao je g. Alfred Nick tajnički i blagajnički izvještaj, g. S. Schöntag izvještaj o radu odbora za sabiranje i g. Franjo Zentner izvještaj o radu odbora za gradnju Židovskog Djačkog doma u Zagrebu.

Na popodnevnoj sjednici otvorena je generalna debata. U ovoj debati koja se je uglavnom kretala u okviru rasprave o formi rada Saveza i o pitanju bečkog potpornog društva učestvovali su: gg. Oskar Fischer, Avram Pinto, Maks Rosenrauch, Josef Levy, Hans Kun, Filip Reiner, Franjo Zentner i Moše Schweiger. Zaključen je izbor jedne komisije za riješenje bečkog pitanja, u koju su ušli po dva zastupnika Beča i Zagreba te jedan delegat egzekutive, koji će to pitanje sporazumno riješiti i o tome izvjestiti kongres, koji se nastavlja u nedjelju dne 13. o. mj. — Osim toga izabran je kandidacioni odbor od 5 lica sa zadaćom da predloži kongresu novu egzekutivu. Nakon podjele apsolutorija egzekutivi, koja će poslove voditi do slijedećeg kongresa, zaključuje predsjednik kongres u pol 6 sati, te saziva isti za nedjelju 13. o. mj. u pol 2 sata po podne. — Dne 13. o. mj. nastavljeno je vijećanje te se je pokazalo, da su obje izabrane komisije sa uspjehom dovršile svoj rad. Po zaključku kongresa izabrana su u egzekutivu i nekoja gospoda iz redova svršenih akademičara, te je ona sastavljena kako slijedi: Predsjednik: dr. Hugo Kon; potpredsjednici: dr. Ivo Schwarz, Oskar Fischer cand. med.; tajnici: Cila Sandel cand. phil., Branko Kreč cand. iur.; blagajnik Samuel Sachs cand. tehn.; odbornici: dr. Marcel Stockhamer, dr. Oskar Heim, Filip Reiner cand. iur., Branko Gostl stud. med., Maks Rosenrauch cand. med. (Wien), Jakob Kalderon cand. med. (Wien). revizori: Adolf Weissmann abs. iur., Franjo Zentner abs. rer. com., Moše Schweiger cand. iur.

F. Z.

OSNUTAK PODRUŽNICE »LA BENEVOLENCIJE« U ZAGREBU.

Jevr. sef. stud. klub već se odavna bavio mišlju, kako bi se u Zagrebu osnovala podružnica »La Benevolencije«, velike i zaslužne sarajevske pripomoćne organizacije. Članovi toga kluba, većinom štićenici Benevolencijini, svijesni sviju dobroćinstava, što ih primaju od Benevolencije, osjetili su svojom moralnom dužnošću, da se bar donekle oduže Benevolenciji.

Vodjeni ovim motivima i svijesni visoke i plemenite svrhe naše Benevolencije, nastojaše, da u dogovoru sa najistaknutijim i najvidjenijim sefardskim ličnostima u Zagrebu dodje do konstituiranja podesne uprave podružnice.

19. o. mj. sastali su se delegati Jev. sef. stud. kluba sa najplivnijim sef. ličnostima u kući gdje Dijana Romano. Na tome sastanku govorili su: dr. Juda S. Levy i Avram Pinto o zadacama Benevolencije, istakli su njeno široko socijalno djelovanje i naglasili, da je krajnje vrijeme, da i u Zagrebu dodje do osnutka jedne Benevolencijine stanice. Pošto su govornici saslušani sa velikim razumijevanjem i interesom za Benevolenciju sa strane svih prisutnih, prešlo se na konstituisanje uprave; uprava se konstituisala ovako:

Predsjednica gđja Dijana Romano, tajnik: dr. Juda S. Levy; blagajnik: Albert Gaon; odbornici: Josef Benvenisti, Avram Pinto, cand. phil., Lela Mevorah, Mordo Alkalaj cand. ing.

Osnutkom podružnice »La Benevolencije« osnuzatorno se uredjuje a lne i jača nastojanje, (se u Zagrebu što više urad, za zaslužnu organiziju, koja svojim pripomoćnim radom u odličnoj nri vrši uzvišenu zadaću. »La Benevolencija« ziovana i izgrađena na širokoj i jednoj humanitarnosti zasluzuje, zbog svoga rada da joj nesaj sarajevsko židovstvo, nego i židovstvo čitav Kraljevine posveti punu pažnju. Osnutak podružnice u Zagrebu, bez sumnje će mnogo prionijeti da će se pažnja, koja se odrazuje već tonom osnutku, dolično ogledati i u stvarnim rezultatima. Upravi zagrebačke podružnice, kojoj se četu uvažena naša sumišljenica i javna raden, gđja Dijana Romano želimo potpun uspjeh u radu.

HANUKA PRIREDBE U ZAGREBU

Hanuka-akcija zagrebačkog »Israelitkog gospijskog društva Jelene Prister«.

Kao svake tako je i ove godine ovo uglavno društvo zagrebačkih gospodja provelo svoju sanu Hanuka akciju u korist siromašne zagrebačke židovske školske djece i siromašnih židovskih starica. Rezultat te akcije našao je svoj izričaj nedjelju dne 13. decembra, kojega je dana društvo dijelilo Hanuka-darove.

Na poziv društva sakupiše se u općinskoj dvorani odbornice, saradnice i prijatelji toga društva, da pregledaju sakupljene darove. Stolovi dvorane bili su krcati odijelom, rubljem i obućom, 150 siromaha — od kojih dvije trećine školske djece — dobilo je potpunu opremu — odijelo i obuću, — a mnogi su povrh toga dobili i rublja ili zimski kaput.

Ako se uvaži teška ekonomska kriza, mora se priznati, da je uspjeh ove akcije jedna lijepa i vrlo utješljiva pojava, koja daje dokaza o sistematskom i valjanom radu odbornica toga društva i o darežljivosti članova naše općine. Najveća zasluga za to krasno djelo milosrdja ide neumorno i požrtvovnu predsjednicu društva gđju Rozu Deutsch, te potpredsjednice i odbornice, koje nijesu samo organizovale sabiranje i podjelu darova, nego su i same išle od radnje do radnje i od kuće do kuće, da lično sakupe darove u novcu i u stvarima.

Prije prelaza na razdijeljenje darova oslovio je odbor Gosp. društva zagrebački rabin prof. dr. G. Schwarz, koji je u lijepome govoru pohvalio i ocrtao rad društva i obodrio ga na ustrajnost.

Predsjednica gđja Rosa Deutsch u zanosnome svijesno-židovskome i visoko etskome govoru ističe ciljeve društva i izražuje svoju nepokolebivu vjeru, da će društvo u sve većoj mjeri udovoljavati svojim zadacima.

U ime predstojništva zagr. Izr. bog. općine zahvaljuje potpredsjednik g. Lav Stern svima, a naročito odboru gosp. društva, što podigoše ovaj oltar dobroćinstava i apeluje na djecu, da budu dobri ljudi, kada poodrastu.

Govori, a naročito govor predsjednice, saslušani su sa najvećom pažnjom i primljeni su sa najvećim odobravanjem.

Iza toga podijeljeni su obilni darovi staricama i djeci.

Dječja Hanuka priredba u teatru u Tuškancu.

Zagrebačka konfesijonalna škola i zagrebačka židovska omladina priredili su u nedjelju, dne 20. decembra, poslije podne uspjelu Hanuka-priredbu, kojoj je program bio ispunjen trim igrokazima i to preradbom Maeterlinckove »Modre ptice«, (svedene na svega tri slike), lijepim igrokazom »Jakovljevan« od Ruže Lerinc i igrom »Silom bolesnik«, u jednom činu, što ju je prema hebrejskom originalu od B. Silvana preradila Jula Weiner. Tuškanački teatar bio je krcato pun, rasprodan do posljednjega mjesta i sama je priredba bila užitkom za ono mnoštvo mališana, što su toga dana činili velik dio publike. Najbolja tačka priredbe bio je »Jakovljevan« od Ruže Lerinc. Glavnom licu Jakovu, dječaku od kojih 10 godina javljaju se u snu kralj San i osam malih svijećica. On nema pravih Hanuka-svijećica, jer majka njegova nema novaca da ih kupi, pa mu zato san naknadjuje užitak. Intermezzo sa Kraljem Snom i malim svijećicama imade lijepi tekst u stihovima. Aron M. Rothmüller komponovao je naročito za taj intermezzo muziku, koja se odlikuje dobrom instrumentacijom i lijepim motivima. Mladi naš muzičar dokazao je ovom svojom uspjelom kompozicijom, da imade mnogo talenta. Ples svijećica uvježbala je s mnogo ukusa Otika Brauner. Glazbenu partiju »Jakovljevan« izvodio je orkestar zagrebačkog »Narodnog Kazališta«, kojim je s mnogo rutine upravljao naš talentirani

mladi muzičar Alfred Pordes, koji je poznat iz ranijih priredaba sarajevske i zagrebačke omladine.

Sva djeca, koja su učestvovala u izvedbi programa ove priredbe dobro su se snalazila, a najbolja su bila u »Jakovljevanu«.

Priredba u Tuškanačkom teatru uspjela je odlično.

Hanuka-svečanost u Gan Hajeladimu.

Hebrejski Gan Hajeladim održao je svoju Hanuka-svečanost u predvečerje Hanuke, u petak 11. decembra u Vijećnici bogoštovne općine. Ova institucija puna draži malene djece i iskrenoga hebrejskoga rada nije time priredila neku priredbu, u kojoj će se djeca producirati govoreći što su naučila. Ova Hanuka-svečanost pokazala je, da se u Ganu radi po zdravoj pedagogiji, koja se kloni da forsira neke izvanje efekte. Djeca govore, pjevaju, i plešu ležerno, neprisljeno, psve su disciplinovana i ako u Ganu nema oštih kazni.

Na svečanosti je ponajprije nekoliko djece predstavilo živu menoru. Nekoliko je djevojčica bilo svećonošama, a jedna je mala djevojčica obavila palenje. Iza toga je voditeljica Gana, gospojica Mirjam Weiller pozdravila prisutne gospodje, koje su se okupile u velikom broju i pozvala roditelje na što užu saradnju. Iznijela je istorijat Gana, trud i nastojanje, da se u Zagrebu stvori hebrejski dječji vrt, koji nije mogao se ostvari sve dok se nije našla jedna plemenita žena, koja je pomogla osnutak »toga hranu« u kojem se zasadije prvo sjemenje »židovstva«. Dalje je gospojica Weiller uvjerljivo stvarno prikazala potrebu, da roditelji češće na stalnim sastancima raspravljaju zajedno sa vjstvom Gana o boljitku djece, jer škola i svaki lgojni institut mora da radi rukom o ruku s roditeljima.

Iza toga govora zapalio je svijećice g. profesor Alexander Semnitz, koji je obavio i ove godine ka i lane tu funkciju u Ganu, kao dobar znanac sv. mališa u dječjem vrtu. Nakon paljenja svijećice pričala je mala Regina bistro i jednostavno priču o povodu Hanuke. Ta njena priča ne govori o krvi, ratu i bitkama, nego o dobroj i zločetoj djeci. Na zločestu djecu prenesena je uloga Siraca, a na dobru djecu uloga Židova.

Nakon prče male Regine pjevala su djeca »Maoz cur« i »Sehehejanu«, a zatim se u kolu igralo i pjevalo nekoliko hebrejskih pjesama. Medjutim je nastao šabat, pa je gospodja Dijana Romano, koju ide velima zasluga za osnutak i podržavanje Gana, a sada i za njegovo doskorašnje proširenje u novim prostorijama, upalila šabat-svijeće izgovorivši berahu. Nato su djeca otpjevala »Leha dodi«, a na završetku pjesme željeli svi zajedno »Šabat šalom!« Proslava je završila »Hatikvom« i dičenjem darova svoj djeci, i onoj koja su u Ganu i onoj koja se bila s roditeljima povodom proslave skupila u Vijećnici bogoštovne općine.

Hanuka sijelo Jevrej. sef. stud. kluba.

Dne 12. o. mj. priredio je Jevr. sef. stud. klub svoje veliko »Hanuka sijelo«. Mada je vrijeme bilo dosta nepovoljno i premda je iste večeri priredjena još jedna jevrejska zabava, bila je velika dvorana »Jugo-sokola« puna najelitnije publike. Ovo je najbolji dokaz koliko se pažnje poklanja ovome mladom klubu, koji iz dana u dan stiče sve veći i veći broj svojih prijatelja.

Sijelo je otvoreno svećanim palenjem svijećica, Svijećice je palio g. Jakob Kabiljo.

Zatim je prisutne oslovio predsjednik kluba dr. Juda Levy. On govori o značenju Hanuke. Ističe zadacu našega kluba, koje su osobito sada poslije sef. kongresa postale jasne i odredjene.

G. Salamon Pappo recitovao je pjesmu »Predbrdom Sinajem« od Steinberga, koju je sa hebrejskoga preveo član kluba Elizier Levy.

Simpatije sviju prisutnih stekla je gđjica Lonika Alkalaj svojim lijepim, mekim, a nada sve ugodnim glasom. Gđjica Alkalaj bila je više puta akklamovana.

G. Ješua Kajan recitovao je svoju lijepu i snažnu pjesmu »Gdje ste narodi...«

Iza toga razvila se nevezana zabava sa tomblom i plesom. Kao najbolji dokaz, koliko je veselje i raspoloženje na toj zabavi vladalo, neka posluži činjenica, da se još u 4 sata u jutro velik dio publike ugodno bavljao u dvorani.

Makabejska svečanost Cercle Hatarbuta.

Agilno žid. građansko udruženje na Pože-
nici, Cercle Hatarbut, održalo je svoju »Maka-
bejsku svečanost« u vlastitim prostorijama u su-
botu, dne 12. decembra uveče. Priredba je bila
odlično posjećena, o protekla je u vanrednom
raspoloženju.

Hanuka sijelo Židovskoga Omladinskog Kola u Zagrebu.

U nedjelju dne 13. decembra, održalo je Židov-
sko Omladinsko Kolo veoma dobro posjećeno Ha-
nuka sijelo. Ponajprije je kantor g. Weismann
zapalio Hanuka-svjjećice, a zatim je omladinski
zbor otpjevao Maoz-cur. Iza toga održao je Joel
Rosenberger predavanje o Hanuci. Nakon
predavanja otpjevao je kantor g. Weismann pjes-
mu »Eli, Eli...«. Na harmoniju pratio ga je dr.
Lujo Weissmann. Na kraju je Čiča Gross re-
citovao nekoliko pjesama.

HANUKA PRIREDBE U POKRAJINI.**Hanuka priredba u Bitolju.**

Ove je godine uprava Gan hajeladim-a (odnos-
no Intimnog Kluba) priredila u svojim prostorijama
u subotu 12. o. mj. na večer intimnu Hanuka-sve-
čanost. Svečanost je počela palenjem svjećica,
zatim su dva učenika osnovne škole deklamirala
»M'te midbar aaharonim« od Bjalika i druge pjes-
me. Prigodno slovo održao je g. Nadrabin Djaen.
Poslije ovoga djela svečanosti, započeo je ples.
Sjutradan je također inicijativom odbora Gan-a
te učitelje hebrejskog jezika gđice Bendavid pri-
redjena predstava na hebrejskom jeziku. Na ovoj
predstavi bitoljsko se židovsko građanstvo moglo
da uvjeri o postignutim uspjesima na polju prošire-
nja našeg jezika među našim podmlatkom. Naro-
čito su djevojke od 12—14 god. ostavile lijep do-
jam svojim lakim i jasnim izricanjem hebrejskoga
jezika. Na završetku je nadrabin g. Djaen apelirao
na narod da potpomogne unapređivanje nacional-
noga jezika te Keren Kajemeta.

Od prihoda ove predstave, koji je namijenjen
blagajni Gan hajeldim 20 posto ide u korist KKL.
Leon Kamhi.

Iz Uredništva. Zbog prezaposlenosti tiskare,
koja je nastala izdanjem povećanih božićnih bro-
jeva triju zagrebačkih dnevnika, izlazi »Židov«
ovaj puta u ponešto manjem opsegu, pa je morao
da izostane jedan dio vijesti iz inostranstva, Pa-
lestine i Jugoslavije.

Uredništvo »Židova«.

KVARTALNA STATISTIKA

Na početku januara objelodaniti ćemo
prvu kvartalnu statistiku, pa molimo
sve povjerenike da šalju novac i obra-
čun tako da bude najkasnije do 31. de-
cembra u Zagrebu.

Uprava Keren Kajemet LejIsrael.

~* FOTO-ATELIER ~*
WEINRICH I DRUG - ZAGREB
ILICA 34 TELEFON 7-59

LJUBA MEOV rođj. BAUER

BENJAMIN MEOV

vjenčani

u Sisku 17. decembra 1925.

„Caveant consules“

Povodom članka g. dra. J. S. Levyja u broju
52. vašega cij. lista molim vas, da mi dade-
te mjesto za nekoliko riječi razjašnjenja:

1. Konstatujem reda radi, da nijesam govorio
o »kapricama«, »ličnim taštinama« i »licemjer-
stvu«, koje riječi citira polemičar na način, e bi
pobudio dojam, kao da on vjerno citira moje
riječi. Tih riječi nema u mojemu članku.

2. Konstatujem reda radi, da u mojem članku
nema rečenice, koju g. dr. J. Levy i opet — to-
bože doslovno — citira pod navodnim znakom:
»Iz negativnih raspoloženja, kaprica i taština, te
iz nekih naročitih računa.«

3. Konstatujem, da se moje riječi »... jer je toj
šaćici principijelno do separatizma, jer su prin-
cipijelno protivnici jedinstva našega jevrejstva i
njegove jedinstvene organizacije« odnose na se-
paratiste-ortodokse. Tek dvije izreke kasnije, ja
tek počnem govoriti, ja prvi puta spomi-
njem Sefarde. Ipak g. dr. J. S. L. citira i ovo
pod navodnim znakom, a na način, e bi se po-
mislilo, da sam to rekao za Sefarde.

Iz svega toga slijedi, da g. dr. J. S. L. krivo
citira, da mi stavlja u usta riječi, kojih nije-
sam rekao, da moje riječi citira zajedno sa rije-
čima, koje mi podmeće i da riječi, koje sam sa-
svim jasno rekao na adresu ortodoksa, citira kao
da sam ih rekao na adresu Sefarada.

On dakle sasvim netačno i nevjerno citira
stvari, koje pred njime leže štampane, da onda
protiv njih polemizira. Ako to nije nesavjesno,
lakoumno i slučajno, — onda to može biti samo
tendenciozno. Pa kada on to već čini u
polemici, gdje hoće da ispravlja i razbistri, onda
on imade najmanje prava kazati: »ne ispitujuć«,
da li su ove unesene hotimice ili nenamjerno»,
— e da time stavi u sumnju moju subjektivnu
istinoljubivost. Već to dovoljno dokazuje neloyal-
nost g. dra. J. S. Levyja.

4. Polemičar veli doslovno: »Kada je sam g.
predsjednik bogoštovne općine izjavio protivno
no g. Ari...«. Što sam ja rekao? »Da je za-
grebačka opština očitovala svoju pripravnost i
dala dokaza, da hoće i da može u krilu jedne je-
dinstvene opštine udovoljiti u punoj mjeri, makar
i uz znatne žrtve, svim opravdanim interesima
svake grupe.« Gosp. dr. J. S. L. tvrdi, da je pred-
sjednik opštine izjavio protivno od toga. Gdje,
kada, kome? Tvrdim, da ova tvrdnja g. dr. J. S.
Levyja nije istinita! A ipak g. dr. J. Levy
nudi svoje lično jamstvo, da je njegov prikaz
stanja stvari istinit!

5. Sa kalendarom u ruci hoće polemičar po-
buditi dojam, kao da općina ipak nije bila sklona
povoljnom rješenju zahtjeva Sefarada. Ne znam,
da li je g. dr. Levy činjenice vjerno naveo. Ali
znam, da nije sve naveo. U aprilu o. g. u jed-
noj konferenciji između Vrhovnoga rabina g. dr.
Isaka Alkalaja, te sarajevskoga sefardskoga nad-
rabina g. dra. Morica Levija, sa predsjednikom
zagrebačke općine, a u prisutnosti više članova
ove općine — među njima g. Isaka Seme, su-
mišljenika g. dra. Levyja — konstatovano je, da
zagrebački Sefardi najprije moraju dokazati po-
trebu i mogućnost stalnog sefardskog bogoslužja
u Zagrebu, moraju kroz nekoliko mjeseci barem
u petak na večer i subotom u jutro imati minjan,
onda se tek može pristupiti namještenju stal-
nog hazana-melameda. To su sefardski dosto-
janstvenici smatrali ispravnim i opravdanim. Za-
što g. dr. J. Levy prelazi preko te ipak dosta va-
žne činjenice? Što su zagrebački Sefardi učinili
u tome pravcu? Ništa. Zašto polemičar to ne
spominje?

6. Gosp. dr. Levy veli: »Neka se o tom sa-
ma opština izjasni prema Sefardima, jer ona to
do danas nije učinila.« Konstatujem, da mi ta
tvrdnja nije istinita. Predsjednik zagrebačke op-
ćine rekao je prigodom konferencije spomenute u
točki 5., da će zagrebačka općina vrlo rado
omogućiti namještenje stalnoga sefardskoga ha-
zana-melameda, čim Sefardi dokažu potrebu i
mogućnost stalnog sefardskog bogoslužja. Ujedno
je upozorio, da je — bez ikakova dogovora sa
Sefardima — već mnogo ranije n budžet za god.
1925. izvršteno pokriće za tu stvar. Zašto gosp.
dr. J. Levy ni to ne spominje?

7. Prema statutima Udruženja Zagrebačkih
Sefarada, koji je priložen molbi za autonomiju,
tđazili su zagrebački Sefardi udovoljenje njiho-
vim potrebama u krilu jedinstvene zagrebačke
općine. Zašto zapisnik glavne skupštine U. S. za-
jedno sa statutima nije dostavljen predstojništvu
zagrebačke općine prije nego je poslan u Beo-
grad na S. J. V. O. sa molbom za autonomiju?
Mjesto da se pristupilo održanju sefardskoga bo-
goslužja — u smislu točke 5. i 6. mojih izvoda,
podnosi se molba za) autonomiju, mimo zagre-
bačke općine, a na temelju jednoga statuta, koji
ne traži autonomiju, nego izriekom traži rješe-
nje u okviru jedinstvene općine! Zašto to, zašto
tako?

8. U mojim izvodima dakle nema »prijetnja«
i »neistinitih tvrdnja«, ali će polemičar sada
valjda znati, nema li ih na drugoj strani. Na za-
kon sam se pozivao, da, i činit ću to i odsele.
Moramo ljubomorno čuvati zakon, jer ako do-
zvolimo u jednom slučaju kršenje zakona, ne zna-
mo, kakove bi opasne posljedice mogao imati
ovakav presedan. Jurista, g. dr. J. Levy, će
to valjda razumjeti.

9. Polemičar bavi se tim pitanjem i u »Jevrej-
skom životu«. Ne mogu odgovoriti, jer mi taj
list ne predleži. Polemičar tvrdi, da su »Ari« i g.
Lav Stern identični. Čemu to? To se g. dr. I.
Levy-a ne tiče, ako mu je samo do stvari. Neka u
buduće lojalno i vjerno citira tuđe riječi, ako ih
stavlja u navodni znak, neka ne prelazi preko
odlučnih momenata, neka uvijek kaže cijelu
istinu, neka ne zašućuje i ne izvraća, neka se ne
upušta u posve suvišne kombinacije o autorima,
koji pišu pod pseudonimom, i neka proizvoljno ne
konstruira činjenice. Onda ću mu tek moći vje-
rovati dobru volju. Ovako mislim, da u istinu
»škodi i stvara zlu krv.« Ari

**SVIM POSJEDNICIMA ŠKRABICA KKL
U ZAGREBU.**

Umoljavaju se svi zagrebački posjednici škra-
bica, da odmah jave svoje adrese i broj škra-
bica, koje posjeduju gospodji Klari Barmaper,
Boškovičeva ulica 23, da se uzmogne preurediti
koja je poremećena, jer oni, koji su se preselili,
niju su javili svoje nove adrese.

Naročito treba javiti, da li se škrabica nalazi
u stanu ili eventualno u radnji u koje vrijeme
dana mogu opunomoćenci Žid. Nar. Fonda doći
isprazniti škrabicu.

Povjereništvo KKL u Zagrebu.

ČITANJE DJEČJIH PRIČA.

Priredba Izr. Ferijalne Kolonije.
Dječje priče čitat će omiljeni član Narodnoga
Kazališta, gđja Vika Podgorska, dne 6. I. 1926.
u 4 sata poslije podne u dvorani Glazbenog
zavoda.

Ovo čitanje priređuje društvo »Izraelitska fe-
rijalna kolonija« u korist Dječjeg Doma u
Crikvenici. Posebnih poziva ne će biti.

Veliki sajam u krznu

Radi poodmakle sezone i velikoga skladišta prodaju se sve vrsti krzna za obrub i krznene
kabanice uz vanredno snižene cijene na veliko i malo

Bela Fettmann, Zagreb, Krajiška 4.

Strogo
כשר
Mesnica
Al. Feliks
Petrinjska 6.

Marko Schlesinger i drug

Manufakturna trgovina na veliko

Splavnica 1. — Zagreb. — Jelačićev trg 3.

MATADOR

Zagreb, Ilica 5. (Oktogon)

Specijalna trgovina uredskog namještaja i kancelarijskog pribora.
Glavno zastupstvo za Jugoslaviju
pisaćeg stroja

REMINGTON Model XII.

kao i putni REMINGTON
PORTABLE.

Veliki izbor originalnih
PERZIJSKIH ČILIMOVA
NAJLJEPŠI BLAGDANSKI DAR

S. Turković

Zagreb Ilica 5. (Oktogon)

CIJENE UMJERENE!

Tvornica umjetničkog pokućstva

BOTHE i EHRMAN D. D. ZAGREB

Tvornica:

Zagreb, Savska cesta broj 25.
Telefon broj 14 i 19—99.

Prodavaona:

Zagreb, Ilica 38. ulaz Mesnička ul.
Telefon broj 17—76.

Podružnica:

Beograd. Kralja Petra ulica 20.

Komisijona skladišta:

Braća Stožir k. d., Bjelovar,
Ivanoslav Dukelić, Gospić,

Depolo i Stipčić, Sušak,
Janković i Grujić, Niš,

Bazar Stanasijević i Kompanija Skoplje
Josip Pijavić, Split.

— Proizvadžja: pokućstvo svih vrsti i slogova, kompletni uređaj za stanove, banke, hotele, kavane i restoracije. —

SKLADIŠTE TAPETA I KOŽNIH GARNITURA.

Julio Hofman
Zagreb, Ilica 61

Trgovina svakovrsnih
rubaca na veliko

Novo prispjele
„ROSENTHAL“
figurice

Rosenthal

Najfinija
KRISTAL ROBE, POSUDJE
za svratišta i kavanare preporuča
Staklana Franc
Zagreb

Trgovina brašna i mirodija. M. Zvijezdića nasljednik
ŽIGA SCHULHOF
Zagreb, Jelačićev trg broj 6.
Telefon broj 34.

NARANDJE! — MANDARINE! — LIMONE!
Trgovina domaćeg i južnog voća i povrća na veliko
MORDO ALKALAY
Telefon 27—12. — ZAGREB. — Gajeva ul. 23.

Ljevaonica
i promet metalima

Petar Rupčić, Zagreb
Poslovnica Gundulićeva 3. Telef. 195
Ljevaonica Djure Deželića Prilaz 65

Nudja sa svog skladišta razne metale, a napose bijelu kovinu (Lagermettal), osobito podesna za vicinalne željeznice i za male šumske željeznice, uz veoma jeftinu cijenu, ali samo uz gotov novac.

Imam veću količinu dobre bronce
takodjer veoma jeftino.

Na veliko! Na veliko!
Južno voće
Narandje, Mandarine, limone, smokve, datulje i t. d. nudja svaku količinu uz najjeftinije cijene
Josip Švarc
Zagreb, Gundulićeva 4.

M. FRIEDMANN
TRGOVINA GOTOVIH ODIJELA
Ilica br. 7 - ZAGREB - Telef. 19-82

Najjeftinije nabavno
vrela za gospodu
gospodje i djecu

**Tko
oglašuje
taj
napreduje**

L. F. KOHN, ZAGREB, Ilica 42. Telefon 2-02.

Nabavljajte pokućstvo kod naše domaće tvornice pokućstva koja će Vaš dom ukrasiti sa sjajnim namještajem, jeftinije no igdje.

GALOŠE

sniježne cipele, te svu gumenu robu popravljaju brzo, solidno i jeftino

Zavod za popravke gumene robe
ZAGREB, PREROVIĆEVA UL. 22.

Prva

Jugoslavenska industrija

Samoveza i ovratnika

(kravatila)

ARMIN LÖWENSTEIN

Zagreb, Jurišićeva ul. 23.

Prvorazredna bojadisaona i kemička
čistiona odjeće

~ MAX PONGRATZ ~
ILICA 48 ~ ZAGREB ~ ILICA 48
(gornje dvorište)

Stanko Kopun

Glavno zastupstvo Radio-aparata tvrtka
Radio-Paris za Jugoslaviju
Zagreb, Pejačevićev trg br. 17.

VI BACATE SVOJ NOVAC
AKO SVOJE

UREDSKE POTREBŠTINE

NE NABAVITE KOD NAJJEFTINIJE VRELA

A. BRUSINA K. D.

TRGOVINA PAPIRA I UREDSKIH
POTREBŠTINA

ZAGREB — MESNIČKA UL. 4

TELEFON 71. — CIJENICI BADAVA

VELIKI IZBOR FINIH I JEDNO-STAVNIH KRZNA

za ogrtače, ogrlice i postavu, dobijete uz duboko snižene cijene kod

„Siscija“ d. d.

Tvorničko skladište koža u Zagrebu,
Preradovićeva ul. 2.

Kupujemo sve vrste koža od divljači uz najviše dnevne vijene.

RICHTEROVO MLJEKARSTVO

Svi mliječni proizvodi

ZAGREB

Tkalčićeva ul. 1. — Pejačevićev trg 17.

Južno voće

narandže, limuni, maroni, datulje, bademi, smokve, lješnjaci, rusi i t. d. najjeftinije kod veletrgovine

J. Dragoner, Zagreb-Beograd

Nikolićeva ul. 4. - Telef. int. 27-83

Brzojavi: Oranges Zagreb.

Sanduke

svakovrsne po mjeri izrađuje
Herman Müller, Zagreb
Ilica 220. Telefon 4-10.
Stovarište tvrdog i mekog stolarskog drva.

Patječaj

Izraelička bogoštovna općina u Kutini traži rabina i kantora, koji mora biti potpuno spreman, šohet, bodek i mohel, dobar kvalificirani vjeroučitelj, potpuno verziran u hrvatsko-srpskom jeziku, a ne smije biti stariji od 30 god.

Putni trošak nadoknađuje se samo pozvanicima. Plaća prema dogovoru.

Pontide na Izraelitičku bogoštovnu općinu u Kutini.

IZRAELITIČKA BOGOŠTOVNA
OPĆINA U KUTINI.

PARNA PEKARNA WIESLER PETRINJSKA 73.

Proizvaja i razaslije prvorazredni Karlsbadski ljekoviti dvopek (Zwieback) kao i la. graham kruh uz najkulantnije cijene.

Najjeftinije

„Perje“

U Jugoslaviji

Perje za jastuke i blazine kg. Din. 60.—, bolja vrst Din. 100.—, la vrst Din. 150.—, polupahulica Din. 200.—. — Nadalje izrađujem najfinije vrste popluna od vate i pahulice po narudžbi, imadem veliko skladište specijalne svile, satena, kašmira i glota za prevlaku popluna (Jorgana), kao i Inlele (Angin), te sve vrste madrazza, otomana, patent fotelja, divana itd.

JOSIP BROZOVIĆ

Tapetarska i poplunarska radnja te kemička čistiona perja
ZAGREB, Boškovićeva ul. 18.

10-20% popusta

do konca godine u

Louvre-u

Strossmajerova ulica 10.

Galoše i cipele za snijeg

i sve sve vrst gumene robe

prima
na
popravak

Gumiklinika Antun Beranek

Zagreb, Dalmatinska ulica 12.

Znatno snižene cijene

kod urarske i draguljarske tvrtke

Braća Fussmann, Zagreb, Ilica 31.

Iznimni božićni popust za svakoga, specijalno za činovnike.

Najjeftinija
goriva drva

prvoklasne bukove cjepanice i sve vrste kamenog ugljena dobavlja

B. Kassowitz i drug, Zagreb

Gjorgjićeva ulica 11. Telefon 5-31.

Pokućtvo

Prije nego kupite potrebno pokućtvo izvolite posjetiti najveće skladište raznovrsnog pokućtva, gdje se prodaju

Otomani po Din. 700—

JULIO SINGER**ZAGREB,****ILICA 52.**

trg. raznovrsnog pokućtva

Ulošci tapetirani po Din. 580—

kao i sve ostale potrebštine, koje spadaju u trgovinu pokućtva.

S V E N E Č I S T O Ć E L I C A

kač: lišaje, prištiće, sujedice, krvave žilice itd. zajamčeno odstranjuje pariška emulzija »Visagine (visazin) Adelina Patti«, jedino perfektno i neškodljivo od mnogo liječničkih kapaciteta preporučeno sredstvo za pranje teinta, koje sprječava razvijanje nabora, te daje licu mladenački izgled i svježinu. Priznato sredstvo protiv sunčanih pjega. Dnevno stizavaju brojne priznanice. Dobiva se u ljekarnama, drogerijama i parfumerijama uz cijenu od Din. 30.— po bočici.

Glavno skladište za Jugoslaviju: **ZAGREB, Gajeva ulica broj 8.**

Trgovina sagova

M. ROSENBERGER

Marovska 1 ZAGREB Marovska 1

Najveće tvorničko skladište svake vrsti

Sagova - Pokrivala - Zastora - tkanina za pokućtvo -
Pliša - Brokata - Moquetta - Gradla

Linoleuma i voštanog platna

Orijentalnih sagova

Na veliko!

Telefon 13-53

Na malo!

STAKLANA

BRAĆA GROSS

ILICA 84. ZAGREB Telefon 12-27.

Velet trgovina stakla porculana i kuhinjskog pribora.

Najjeftinije vrelo za nabavu:

Svih vrsti stakla
Porculana
Svjetiljaka
Ogledala
Okrira
Staklenih ploča
Raznog kuhinjskog pribora

NA MALO I VELIKO

Najveći izbor letvica za okvire.

Vlastita radiona okvira za slike i ogledala.

P A M U Ksve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavici: DIANA Telefon broj 23-66

M O L I N O

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Em. Fischer, Zagreb

Sudnička ul. 3 Jurišićeva ul. 6

Velet trgovina šivaćih strojeva
velocipeda i doknadnih dijelova

Na veliko

Na malo

I G L A

veze na stroju odijela, bluze i kabanice. Sve vrsti bijelog veza na specijalnim strojevima i rukom. Monogrami strojevima i rukom. Plise, ažur, gufre, endl. Luknice strojem. Gumbi. Preris (Vormerk).

Preradovićeve 33.

JOSIP ENGLSRATH,

draguljar.

Zagreb — ilica 5 — Zagreb.

Utem. 1850. — Telefon 6-40.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, velesjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Stigli najmoderniji Pull-overi, Weste, svakovrsne čarape i rukavice

FERDO SCHWARZ I DRUG, ZAGREB

Ilica 45. Tel. 2-56.

Jurišićeva ulica 12. Tel. 6-34.

Tko oglašuje, taj napreduje!

Trgovina gotovog rublja te pletene robe

LAVOSLAV FUCHS

Ilica broj 72 — Zagreb — Ilica broj 72.

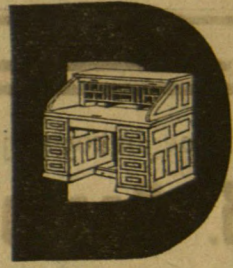
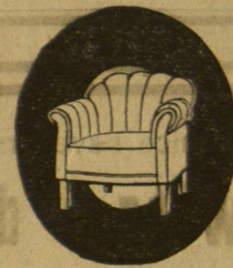
Preporuča svoje bogato skladište gotovih odijela, kišnih kabanica, muških i ženskih štofova, platna, razne pletene robe, popluna itd. uz najumjerenije cijene.

Nosite radi njihovih mnogih prednosti

Kočuk pete i potplate.

Velet trgovina
uredskog
namještaja

Pis. strojeva
slagaine
Pisarničke
potrebštine

Draškovićeve ul. 58.

N A S L J E D N I K

Draškovićeve ul. 58.